РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., субота 15-го вересня 1917. Ч. 109. VOL. XXV. JERSEY CITY, N. J., Saturday, September 15, 1917. No. 109.

УКРАЇНА ПО СТОРОНІ КЕРЕНСЬКОГО.

Головна кватира Корнілова піддала ся. — Небезпека домашної війни проминула.

КЕРЕНСЬКИЙ КОМАНДАНТОМ ВСІХ РОСІЙСЬКИХ ВІЙСК. — ҐЕН. АЛЕКСІЄВ ШЕФОМ ШТАБУ.

Втрати Італійців підчас останного наступу оцінюють на 250.000 людий.

Україна за Керенським.

ПЕТРОГРАД, 12. вересня. — **Важною в користь провізоричного правительства є заява президента Української Центральної Ради і представника України в російськім міністерстві війни. Вони видали проклямації, В ЯКИХ ВІЗВАЛИ УКРАЇНЦІВ ВИСТУПИТИ ОРУЖНО ПРОТИ ЗУСИЛЬ КОРНІЛОВА І ВСІМИ СИЛАМИ ПІДПЕРТИ ПРОВІЗОРИЧНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО.**

В Києві, столиці України, панує цілковитий спокій. Такісамі вісти наспіли також з Одеси, Харкова, Полтави, Катеринослава і з инших укр. міст.

Українська Центральна Рада заявила ся за провізоричним правительством.

ЛОНДОН, 12. вересня. — Бездротна телеґрама з Петроґраду доносить, що **УКРАЇНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ЗЛОЖИВ ФОРМАЛЬНУ ЗАЯВУ, В ЯКІЙ ВИСТУПАЄ ПРОТИ ВОРОХОБНІ ҐЕН. КОРНІЛОВА, ВВАЖАЮЧИ ЇЇ ЗАМАХОМ НА РЕВОЛЮЦІЮ.**

Сю вістку принято тут з великим вдоволенєм, тимбільше, що Українці були доси по більшій части проти російського провізоричного правительства; а також і з того огляду, що Україна є вітчиною донських козаків, які становлять більшу частину війск, котрі стацули по стороні ворохобника, ґен. Корнілова.

(В телеграмі згадуєть ся про заяву Українського Парляменту. Правдоподібно є тут бесіда про заяву Української Центральної Ради).

Відозва до Українців-жовнірів.

ПЕТРОГРАД, 12. вересня. — **Представник Української Центральної Ради в російськім міністерстві війни, Бологів, видав відозву, в якій перестерігає Українців перед ворохобнею, піднятою ґен. Корніловом, і заявляє, що всіх тих, котрі не будуть стояти враз з провізоричним правительством, будеть ся вважати зрадниками.**

Відозва звучить:

Сповняючи припоручене секретаріяту Української Центральної Ради, подаю для інформації всіх Українців, приналежних до військової служби, слідуюче оповіщене:

„Протиреволюційний заговір з ґен. Корніловом на чолі загрожує всім побідам революції на Україні, неменьше ніж в Росії. Побіда Корнілова здавила би російську демократію і віддала би Україну наново в неволю.

„Всі Українці, які належать до військової служби, повинні доложити всіх зусиль, аби підперти провізоричне правительство в боротьбі з ворогами революції. КОЖДИЙ УКРАЇНЕЦЬ, КОТРИЙ В ТЕПЕРІШНІЙ КРИТИЧНІЙ ХВИЛІ НЕ СТАНЕ В ОБОРОНІ РЕВОЛЮЦІЇ, БУДЕ ВВАЖАТИ СЯ ЗРАДНИКОМ РЕВОЛЮЦІЇ І ЦІЛОЇ УКРАЇНИ".

Керенський головним командантом російських війск.

ПЕТРОГРАД, 12. вересня. — **Урядовий звіт подає нині до відома, що президент Керенський на жаданє всіх членів кабінету обіймив сам головну команду над всіми російськими військами.**

З тої нагоди видав Керенський відозву, яка звучить:

„Згідно з ухвалою провізоричного правительства я обіймив уряд головного команданта всіх війск в краю. Нерозумні зусиля бувшого головного команданта і кількох ґенералів, які розпочали військовий бунт, скінчили ся цілковитою невдачею.

„Без проливу крови закінчена ворохобня є доказом мудрости російського народа і його армії і його фльоти, які серед грозячої небезпеки позістали вірними обовязком супроти своєї вітчини і свого правного правительства.

„Обіймаючи уряд головного команданта всіх російських оружних сил, заявляю моє повне довіре до всіх орґанізацій армії і фльоти, до ґенералів, адміралів, офіцирів, жовнірів і моряків, які в минувщих днях переносили великий тягар на своїх плечах.

„Піврічний досьвід від часу осягненя свободи мусить кождого переконати, що всякі нерозумні крайні домаганя спричинюють в державі заколот. Кождий ґенерал і кождий жовнір повинен памятати, що найменьший непослух буде відтепер караний.

„Пора вже перестати бавити ся з долею держави. Всі Росіяни, які хочуть, щоби задержати здобутки революції, укріпити свободу і привернути суспільний лад, повинні зрозуміти, що в сю хвилю всі гадки і вся сила мусять бути ужиті передівсім на оборону нашої вітчини перед ворогом, який грозить їй накиненем неволі".

Ґен. Алексієв начальним шефом штабу.

ПЕТРОГРАД, 12. вересня. — **Ґен. Алексієв згодив ся остаточно приймити уряд шефа ґенерального штабу,** підчас коли уряд самого головного команданта війск спочиває в руках президента Керенського.

(Ґен. Алексієв був від початку війни головним командантом армії на ріжних фронтах аж до уступленя вел. князя Николая Николаєвича з уряду головного команданта всіх російських війск. Коли опісля уряд головного команданта обіймив сам цар, ґен. Алексієв обіймив уряд шефа головного штабу. Ґен. Алексієв уходить за найспосібнійшого офіцира в російській армії. Коли Керенський предкладав йому уряд головного команданта на місце ґен. Корнілова, він сеї пропозиції не приймив).

Воєнний стан в цілій Росії.

ПЕТРОГРАД, 12. вересня. — **НА ПІДСТАВІ УХВАЛИ РАДИ МІНІСТРІВ КЕРЕНСЬКИЙ ПРОГОЛОСИВ ВОЄННИЙ СТАН В ЦІЛІЙ РОСІЇ.**

Відозви ґен. Корнілова до російського народа.

ПЕТРОГРАД, 12. вересня. — Нині оголошено повний зміст обох проклямацій ґен. Корнілова, які він видав до російського народа. В першій відозві, виданій в місті Могилеві, говорить ґен. Корнілов отсе:

„Російські горожани! Нашій вітчині грозить загибіль. **Правительство ділає під впливом більшости „большевиків" в кабінеті в як найточнійшім порозуміню з німецьким ґенеральним штабом.** Перемагаюча сьвідомість грозячої вітчині руїни приневолює мене в отсій хвилі небезпеки візвати всіх Росіян, щоби ратували погибаючу Росію. Всі, в чиїх грудях бють російські серця, всі, котрі вірують в Бога, повинні спішити до церков і благати Бога, щоби зробив велике чудо, чудо, котре спасло би вітчину.

„Я, ґенерал Корнілов, син мужика і козака, заявляю перед всіми, що я особисто нічого не жадаю, як лише спасеня могучої Росії, **і присягаю попровадити нарід дорогою побіди над ворогом до установчих зборів, на яких воля народу порішить свою долю і визначить форму орґанізації свого політичного житя. Але я ніколи не віддам Росії в руки відвічного ворога, в руки Німців, і ніколи не позволю на те, щоби російський нарід став невільником Німеччини.** Волю вмерти на поли слави, як бути сьвідком сорому і ганьби Росії.

„Російські горожани! У ваших руках спочиває доля вашої вітчини.

„Корнілов".

У другій своїй відозві заявив ґен. Корнілов, що він, **маючи запевнену поміч від всіх командантів на фронті, осуджує теперішне правительство задля його нездарности у правленю державою, слабосильности і нерішучости.** Як дальше говорить ґен. Корнілов, провізоричне правительство, щоби заслонити свою неспосібність, видумує і представляє перед народом рішучий крок ґен. Корнілова в ціли ратованя Росії яко замах проти революції.

Склад армії ґен. Корнілова.

ПЕТРОГРАД, 12. вересня. — Армія ґен. Корнілова, яка машерує на Петроґрад, має складати ся: **зі значного числа козацьких полків, першого корпуса кінноти, з так званої „лихої" дивізії, з так званих „батальонів Корнілова", з 4 дивізій тяжкої артилерії, з кількох дивізій полевої артилерії і з кількох відділів пionірів та телеґрафічно-зелізничих жовнірів.**

Ся армія має находити ся **під особистою командою ґен. Корнілова** і зближати ся до Царського Села.

Головна кватира ґен. Корнілова піддала ся.

ПЕТРОГРАД, 13. вересня. — На нинішнім засіданю головного комітету робітничих, салдатських і селянських депутатів, яке скликано для обговореня заговору ґен. Корнілова, **міністер праці Скобелев заявив, що заговір Корнілова зістав зовсім здавлений та що ГОЛОВНА КВАТИРА ЙОГО ВІЙСК У ПСКОВІ ПІДДАЛА СЯ.**

Дальше заявив міністер, що **заходить конечна потреба як найскорше перевести основну реорґанізацію російської армії.** Правительство ділало в повній згоді з революційною демократією і віднесло побіду, але правительство мусить ще й надальше бути на осторожности, **бо можна надіяти ся ще повних зусиль протиреволюції зі сторони козацького отамана, ґен. Каледіна.**

Вкінци підніс міністер Скобелев, що **в будучім кабінеті не можуть мати місця такі елементи, на яких тяжить підозрінє, що вони симпатизували з поступованєм Корнілова.**

Ґен. Алексієв візвав ґен. Корнілова до підданя.

ПЕТРОГРАД, 13. вересня. — Заступник президента кабінету, Некрасов, подав нині урядово до відома, що **ґен. Алексієв візвав ґен. Корнілова до безуслівного підданя. Ґен. Корнілов,** який перебуває в Могилеві (420 миль на полудне від Петроґраду), **згодив ся піддатись, однак ставить деякі услівя. На се провізоричне правительство не згодило ся.**

„Лихая" дивізія також піддала ся.

ПЕТРОГРАД, 13. вересня. — **„Лихая" дивізія ґен. Корнілова, яка складаєть ся переважно з магометанських людий, заняла була вчера місцевість Царське Село, 15 миль на полудне від Петроґраду.**

Провізоричне правительство, щоби запобігти проливови крови, вислало довірочного офіцира в цїли переговорів. **Жовніри заявили, що піддадуть ся під услівем, коли їх дивізія буде післана домів на Кавказ і не буде приневолена бити ся проти своїх одновірців, Турків. Керенський згодив ся на жадані услівя.**

Як показало ся з переговорів, жовніри були мильно поінформовані про ціль свого походу на Петроґрад. Їм сказано було, що „большевики" піднесли проти правительства бунт та що вони мають сю ворохобню здавити.

Нема переговорів зі зрадниками.

ПЕТРОГРАД, 12. вересня. — Новий комендант Петроґраду, ґен. Козьмин, зложив на зборах представників ріжних місцевих орґанізацій отсю заяву:

„Неможливим є вести зі зрадниками переговори. Одинока наша розмова з ними може відбувати ся при помочи гармат".

„Лише баґнети можуть тепер порішити спір", заявив на зборах заступник президента кабінету, Некрасов.

Ґен. Корнілову грозить кара смерти.

КОПЕНГАГЕН, 13. вересня. — Коли ґен. Корнілов добровільно і безуслівно не піддасть ся, і його жовніри візьмуть в полон, то **правдоподібно ґен. Корнілов буде засуджений на смерть.**

З Петроґраду наспіли нині вісти, що ґен. Корнілов і його спільники будуть поставлені перед воєнний суд.

(Продовжене на стороні 3-тій).

НА СХІДНІМ ФРОНТІ:

Коло Радовець полонено 400 Австрійців.

ПЕТРОГРАД, 13. вересня. — Російський рапорт доносить:

„На північнім фронті в околиці Риґи передні сторожи посувають ся постійно наперед. В околиці Якобштаду панує сильна перестрілка гармат.

„На полудне від Радовець (на Буковині) коло Солки підчас протинаступу полонено дві компанії австрійського війска. Воєнна добича складаєть ся з 400 жовнірів, 12 офіцирів і 6 машинових крісів".

Російські війска розпочали коло Риґи протинаступ.

БЕРЛІН, 13. вересня. — Німецький ґенеральний штаб доносить:

„На полудне від зелізничого шляху, який веде з Риґи до Венден, наші війска опорожнили місцевости Най-Кальпен і Моріцберґ, уступаючи перед переватою неприятеля.

„На північ від Баранович, на схід від Тернополя і над Збручем відбуваєть ся сильна перестрілка артилерії.

„Між Дністром а Чорним морем не зайшли жадні важнійші події".

Коло Риґи втратили російські війска загалом 8.900 полонених і 325 гармат.

БЕРЛІН, 12. вересня. — Німецький ґенеральний штаб доносить, що **підчас воєнних операцій на боєвім фронті коло Риґи полонено 8.900 російських жовнірів і здобуто 325 гармат.**

ВІЙНА З ІТАЛІЄЮ:

Втрати Італійців оцінюють на 250.000 людий.

ВІДЕНЬ, 13. вересня. — Урядовий звіт австро-угорського ґенерального штабу доносить:

„В протягу 11-того з ряду наступу Італійців над рікою Ізонцо брало участь в битві 48 дивізій італійського війска. Боєвий фронт, на якім відбувала ся ціломісячна боротьба, не переходив 48 кільометрів. **Втрати Італійців були дуже тяжкі. Вчисляючи 20.000 полонених, втрати Італійців в протягу сього наступу оцінюють на 250.000 людий в убитих, ранених і полонених.**

„Крім незначних успіхів на північний схід від Ґориції італійські війска не осягнули своєї головної цїли, а іменно зблизити ся в напрямі Трієсту".

Воєнний кабінет у Франції.

ПАРИЖ, 13. вересня. — Французький президент оголосив розпорядженє **в цїли утвореня нового воєнного кабінету.**

Утворенє нового кабінету поручено дотеперішному міністрови війни, Пенлєв.

В склад нового кабінету мали би війти: президент кабінету, міністер для заграничних справ, міністер маринарки, міністер амуніції і 4 міністрів державних.

Міністер фінансів має брати участь в засіданях кабінету лише тоді, коли справа дотичить його департаменту. Ґенерали і адмірали можуть також бути присутними на нарадах кабінету, але лише з голосом дорадчим.

Надіють ся, що в новім кабінеті будуть мати перевагу соціялісти. На 9 членів кабінету надіють ся 5 соціялістів.

В цілій Портуґалії проголошено воєнний стан.

МАДРИД (Еспанія), 13. вересня. — **З приводу ґенерального страйку проголошено в цілій Портуґалії воєнний стан.**

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
to United States:	в Злучених Державах:
$2.50 per year	на рік $2.50
$1.25 per 6 months	на пів року $1.25
$1.00 per 4 months	на 4 місяці $1.00
to Jersey City and to foreign countries:	В місті Jersey City і за границю:
$3.25 per year	на рік $3.25
$1.75 per 6 months	на пів року $1.75
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Montgomery.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

За всї оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає. — Рукописий не звертаєть ся.

З біжучої хвилї.

Нюйорський „Таймс" (ч. 21.783, з 14. вересня) у вступній статї „Непевна будучність Росії", наводячи за телеграмами вістку про конець революції Корнїлова, рішучо опрокидує всї твердженя, що Корнїлов є ворогом революції і сторонником привернення автократичного устрою. Противно, „Таймс" твердить, що „Корнїлов є російським патріотом і чоловіком, який горячо дбає про інтереси Росії"...

„Таймс" отже обороняє Корнїлова, а нападає на Керенського за його полїтику. При сїм „Таймс" не забув згадати і про Українців, Фінляндців та инших сторонників Керенського.

Українцї — пише „Таймс" — **піддержували Керенського, бо за згодою його соціялістичних товаришів у правительстві вони оголосили себе независимими від Росії.** Фінляндцї були в симпатії з ним задля тоїсамої причини. Росія розчленувала ся під управою Керенського, а сепаратисти України і Фінляндії є, розуміеть ся, вдячні правительству за се, що осягнули свою цїль так легким способом.

„Таймс" мусїв зазначити, що Корнїлов не є ворогом революції, бо инакше якось тодї було би його обороняти. Однак фактом є, що по сторонї Корнїлова станули всї чорносотенні елементи Росії. Сього нїхто не опрокине.

Про причини і мотиви, які спонукали ґен. Корнїлова зробити заговір в цїли поваленя правительства Керенського, є ріжні вісти.

Коли деякі підозрівають, що ґен. Корнїлов мав на цїли привернути монархічний устрій Росії, то люди, які вважають ся за добрих знавців російських відносин, є трохи иншого погляду. **Після їх гадки всякі зусиля в цїли привернення монархічного устрою в Росії належать вже до минувшини. Натомісць заговір ґен. Корнїлова був змаганєм представників капіталу і робучого люду.**

Ґен. Корнїлова висунули до боротьби верстви богаті і середні, які ґрупують ся головно в партії консерватистів і кадетів. Керенський знова є речником найнизших верств, робітників і селян.

Російські капіталісти бачили, що їх власть з кождим днем малїє. З кабінету мусїли уступити такі їх представники, як проф. Мілюков, банкир Гучков і инші. Вони бачили дальше, як при кождих виборах величезну більшість голосів здобувають представники працюючого люду. Ще до виборів в Москві потїшали ся вони, що соціялісти лише в Петроґрадї мають перевагу. Але показало ся, що навіть в Москві, яку вважали за осідок консервативних елементів, капіталїстичні партії потерпіли пораженє, здобуваючи заледви одну четверту часть місць у міській радї. В богато инших містах вибори випали для них ще значно гірше.

Капіталісти прийшли отже до переконаня, що політична акція не приверне їм власти, тому постановили здобути її силою.

Перші початки такої боротьби зробили вони підчас конґресу в Москві, якого скликанє вважають великою помилкою зі сторони Керенського. Керенський дав їм змогу близше порозуміти ся і ще лїпше підготовити ся до заговору. Вже сам настрій, який панував на конференції в Москві, казав здоґадувати ся чогось недоброго. Треба пригадати, що запрошені гості гучно витали оплесками ґен. Корнїлова, а сидїли мовчки тодї, коли промовляв Чхеідзе, представник робітників.

Чи сила російських капіталістів зі здавленєм заговору ґен. Корнїлова зістала зовсїм знищена, треба сумнївати ся. Російське правительство мусить пильно сторожити, бо кождої хвилї може грозити нова небезпека.

В числї 162-гім петроґрадської „Рѣчи" (з 26. липня б. р.) читаємо, що синод **відкинув домаганє основаня осібної української церкви;** сю справу навіть не думають обговорювати на всеросійськім церковнім соборі, бо — каже „Рѣчь" — на Українї нїколи не було автокефальної (самостійної) церкви; митрополит київський був зависимий від царгородського патріярха, а з кінцем XVII. віку від московського, відтак від синода.

Хто передав таке домаганє Українців синодови, покищо не знати, бо кілька попередних чисел згаданої ґазети ще до нас не дійшли.

З того однак можна вже вносити, що цїла Україна, всї її партії і касти, ветає і домагаєть ся своїх прав.

УКРАЇНА СТАНУЛА ПО СТОРОНЇ ПРОВІЗОРИЧНОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА.

Ґрізна небезпека домашної війни заскочила Росію якраз в хвилї, коли між російським провізоричним правительством а правительством українським приходило до сильного напруженя. Якраз в хвилї, коли на засїданю ради мінїстрів прийшло з приводу українських справ до сильного спору, члени кабінету опустили навіть кімнату нарад, полишаючи ворожих всякій українській справі кадетів; в сю хвилю прийшла вістка про великий воєнний заговір против Керенського, приготовлений ґен. Корнїловом в порозуміню з представниками партії консерватистів і дуже правдоподібно й кадетів, які щойно грозили кризою в кабінетї.

Цїла Україна без найменьшого ваганя станула по сторонї правительства Керенського.

Про се сьвідчить заява президента Української Центральної Ради, в якій він **в імени України запевнив усяку поміч провізоричному правительству в боротьбі проти ґен. Корнїлова і його спільників, вважаючи його насильний і злочинний виступ замахом на демократію, здобуту завдяки революції.**

Подібну заяву і осторогу до жовнїрів-Українців видав на припорученє Української Центральної Ради її представник в мінїстерстві війни. В сїй заяві не лише перестерігаєть ся Українців перед намірами ґен. Корнїлова і погубними наслїдками його побіди для України, але навіть грозить ся, **що кождий Українець, котрий не став би в сїй критичній хвилї в оборонї революції, буде вважати ся зрадником революції і цїлої України.**

Можливо, що російське провізоричне правительство не надіяло ся такого рішучого попертя зі сторони Українців, відчуваючи, що воно супроти Українців допустило ся вже чимало гріхів. З тої причини російське правительство може й мало деякі сумніви. А се показуєть ся з телеграми, в якій говорить ся, що **„вістку про заяву Українців принято в Петроґрадї з великим вдоволенєм, тимбільше, що Українцї були доси по більшій части проти російського провізоричного правительства".**

Зовсїм, очевидно, було тут виключеним, аби Українцї станули по сторонї заговірників. Але з другої сторони, навіть байдужне становище Українців супроти сього спору могло легко привести до упадку правительство Керенського. І тому можемо зовсїм без пересади сказати, що Україна вирятувала Росію від сеї ґрізної небезпеки. **Отверте і рішуче становище українського народу і українських військ перехилило безперечно побіду на сторону правительства Керенського.**

В сїм для цїлої Росії критичнім моментї Українцї забули на всї урази, які мали супроти провізоричного правительства, і своїм рішучим становищем вирятували його від упадку, а цїлу державу від неминучої великої домашної війни.

Заходить питанє, як на будуче буде поступати російське правительство супроти українського народу. Чи воно сповнить його слушні домаганя, чи буде надальше кидати колоди, спиняючи його правильний розвій.

Здаєть ся, що по останних подіях російське провізоричне правительство вповні змінить своє становище супроти українського народу. Тимбільше сього можна надіяти ся, що правдоподібно в склад наново зорґанїзованого правительства не війдуть вже більше кадети, які постійно відносили ся ворожо супроти домагань українського народу. Можливо, що ся остання проба отворить очи провідникам російської держави. Можливо...

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА ПРО УНІВЕРЗАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ.

Париська „Польонія" пише:

Українська Центральна Рада вчинила крок, який може поважно заважити на вазї біжучих сьвітових подій, і який в кождім разї є зворотною точкою в історії українського руху.

Українська начальна народна власть, згадана висше Рада з професором Грушевським на чолї, звернула ся до України гейби з урядовим манїфестом, називаючи його після давних польсько-руських звичаїв „Універзалом".

„Дзеннік Петроґрадзкі" пише:

Виданий Українською Центральною Радою універзал зазначує початок рішучої акції зі сторони Українців, які прямують до установленя широкої автономії України силою факту, без попереднього декрету російського тимчасового правительства.

Універзал містить загальні вказівки щодо тої маючої бути самим українським народом впровадженої автономії. Істнувати і обовязувати мають на Українї права установлені всеросійським парляментом, після чого можна думати, що Українцї візьмуть в нїм участь. Крім того буде істнувати український сойм із законодатними функціями, близше неозначеними. Однак фінанси, як треба заключати зі змісту універзалу, мають оставати в розпорядженю українського сойму. В універзалї повно законних недорічностий і нестислостий. Не ходить тут о спрецизованє правних термінів або довершенє бракуючих постулятів. О се найлекше. В архівах кадетської партії лежить проєкт автономії для Польщі, зпід пера проф. Кокошкіна, котрий є досконалим проєктом автономічного устрою взагалї. Коли Українцї бажають автономії, можуть послужити ся проєктом Кокошкіна. Але український універзал не є правним помислом, лиш обявом невгамованого бігу. Де сей біг ще здержить ся; се загадка. Дуже легко може він переступити ті границї, які собі універзал визначує. Бо там, де істнують жаданя власного законодатного сойму, власних фінансів, власного війська, і де політично-державний помисл є слабо розвинений, а почутє національного сепаратизму є незмірно сильне, як також почутє, що вважаєть себе великоміліоновою громадою, котра повинна зробити собі місце у сьвітї, — там дуже легко збудити державні амбіції, котрі без сумніву істнують, і під впливом галицьких Українців можуть лише зрости.

В жаданю, щоби аґрарна справа, по усталеню російськими установчими зборами засади вивласненя, була віддана самим Українцям, виразно пробиваєть ся гасло: Україна для Українців. — Треба сейчас додати, що універзал звертаєть ся однак співділанє до инших заселюючих Україну народів, котрих поза се не уважаєть ся за видідичених. Але всякий подїл землї, якої на Українї є більше у процентовім відношеню до заселеня, виключить без сумніву можність перенесеня московського елементу на Україну; инакше не можна зрузуміти сильного підчеркненя жаданя, щоби аґрарну справу рішав сам український сойм.

Універзал взиває до установленя вже тепер льокальних автономних властий. Не накликує впрост до неплаченя податків російському скарбови, зазначує однак, що до Центральної Ради має надпливати податок на її потреби. Сумнївним є, аби українська маса могла зрозуміти се яко конечність плаченя подвійних податків. Припускати належить, що безпосередною консеквенцією універзалу буде відмова плаченя державних податків на Українї.

Автономію впроваджуєть ся отже „мельдунковою системою". Безсильність тимчасового правительства звязаного внутрішною анархією і війною, сприяє так, що та „мельдункова система" може осягнути цїлковиті результати. Тою дорогою вже творять ся українські полки, тою дорогою без сумніву повстає початок адмінїстраційної орґанїзації. Коли би тимчасове правительство, скріпивши ся на силах по укінченю війни, хотіло знищити се, що повстало, то стрінуло би ся з найбільшим бунтом, який знає російська історія.

Не видно отже на разї тих сил, які мали би змогу поставити таму українському рухови. Не знаємо, як супроти того віднесуть ся нашї земляки на окраїнах, котрі доси зуміли задержати з Українцями поправні і бажані зносини. На кого зрештою і на що можуть числити, коли би хотіли заняти опозиційне становище? Зі сторони центральної Росії йде власне той клич до вивласненя, котрий поважно може потрясти істнованєм польського елементу, переважно земельного. Порозумінє з Українцями може лиш улекшити остати ся Полякам при новім укладї відносин. При застосованю системи вивласненя буде знесена великоземельна верства, зникнуть маґнатські лятифундії Потоцких, Браніцких, Санґушків. Але той чисельний польський елемент, котрий в характері офіціялїстів, служби низшої і посесорів живив ся в тих лятифундіях, той, одержавши землю, може лише сильнїйше вкорінити ся в ґрунт, знайти сильнїйше опертє, скріпити польський стан посїданя на окраїнах, розширити можність розміщати ся польському елементови по містах України. З того знова не маємо причини дуже обавляти ся. Ся — ще одна з ряду буря — не вирве польскости з корінем.

Однак потїшаючі рефлекції кінчать ся там, де устає справа польського елементу на окраїнах. Яке може бути становище українського руху супроти Польщі і польської справи? — отсе питанє сто разів більше непокоюче. Бо аспірації Українців ідуть не лише в сторону політичної свободи і краєвої самоуправи. Ще дальше йдуть вони взад, в сторону териріяльного розширеня. Сї аспірації сягають навіть по східну Галичину, даючи поважне попертє кличеви галицьких Українців: „Ляхів за Сян!" Не ограничаючи ся на тім, вони претендують і на Холмщину. На місце воюючого націоналїзму російського, який мав попертє в царатї, виступає нинї націоналїзм український. Справа зрозуміла, що коли він розвиваєть ся в державно-творчу силу, то його претенсії перестають бути претенсіями, а стають ся ґрізними жаданями. Границя польсько-українська, після тих жадань, повинна бути перепроваджена на як найбільшу некористь для Польщі. Повинна уступати аж до тої окраїни, де не сягають вже навіть апетити. Правда, істнує поважна ріжниця між оставленєм части польського народу під панованєм царату, а під зверхництвом самостійної України. Правда, з Українцями, може бути, є можливе порозумінє на основі захованя культурної автономії. Однак се не значить, що польська рація посїданя має бути жертвенним козлом, який заспокоює сусїдні апетити.

Коли зрозуміємо, що силою факту, проти заборони тимчасового правительства, може повстати українська армія, що в условіях теперішного істнованя Росії не є виключені навіть самостійні виступи України, то легко зрозуміти, що із сеї сторони насуваєть ся нова небезпека, котру завчасу взаїмним порозумінєм повинно ся вважати погребаною. Росія яко наш давний і ґрізний ворог, то вже минувшість, не лише задля упадку царату. Російська небезпека щезає і тому, що перестанемо зі собою граничити. Литва і Україна на наших очах починають перетворювати ся. Литва або одержить широку автономію, коли Росія відбере її, або буде могла злучити ся з Польщею, або останеть ся в нїмецьких руках. Україна виростає на самостійну силу. Росія, резиґнуюча з тенденції відобраня у війнї страчених земель, мусить цофнути ся на схід. На її місце появить ся нова, ривалїзуюча з нами, могучість України. Завчасу треба собі з того здати справу. Український універзал, то в теперішних обставинах не аґітаційна проклямація, то не декларація прав Українців перед міжнародним трибуналом. Се не жест, се дїло! Се перший крок, сильно і рішучо поставлений, за яким послїдують инші. Самостійна, на разї бажаюча оперти ся на силї Росії, Україна повстає до житя. На кім вона буде хотїти оперти ся в недалекій будучности, з ким випаде їй шукати союзів, се ще велике питанє. Для Росії ся самостійність є дуже поважною грозою, бо грозою замкненя доступу до Чорного моря. Будучність російсько-українських відносин є темна і вкрита хмарами. Се однак ще не значить, аби Українцї були змушені кинути ся в польські обійми. Чекають на неї все готові обійти Австрії. Треба про се дуже, дуже добре памятати, коли прийдеть ся застановлятись над власною долею, власною будучностию, союзниками і противниками.

Реальна полїтика.

Український військовий Зїзд постановив післати до тимчасового уряду делеґацію з домаганєм від уряду декларації в справі автономії України.

В останний час нашої української революції працює українська політична думка дуже завзято в тім напрямі, щоби знайти законний, льояльний шлях для здійсненя революційних завдань і заведеня революційних установ. Особливо великі зусиля прикладаємо ми до того, щоби винайти льояльний і законний спосіб для осягненя автономії України, а згодом для „установленя" федерації. Наприклад, український військовий Зїзд постановив, що найкрасшим засобом для сеї мети буде висилка до Петроґраду делеґації, зложеної з членів зїзду та Укр. Центральної Ради, якої завданєм булоб домагати ся від тимчасового уряду декларації про заведенє на Вкраїні автономних установ. До сеї постанови прилучила ся зі свого боку також Українська Центральна Рада.

Важко вгадати, який практичний наслїдок буде мати для нас ся поїздка, але російському урядови, що не привик до такого делікатного відношеня, буде безумовно дуже приємно, коли він переконаєть ся, що в Росії істнує ще цїлий 30-міліоновий нарід, який ще так далеко стоїть від грубих, революційних засобів, характеристичних для всяких рад робітничих депутатів та инших „неуків", що навіть тепер посилає „чолобитні" до Петроґраду. Петроґрадський уряд напевно гірко пожалує того, що йому не можна перенести ся до нас, до Києва, і заняти місце хоч би нашого „Исполнительного Комитета Общ. Организацій", котрий, не зважаючи на своє сумнївне походженє, спокійно дрімає в самім осередку української столиці.

Важко сказати, що відповість нашій делеґації петроґрадський уряд, але коли він не захопить ся дуже своєю ролею і не віднесеть ся до неї надто серіозно, то відповість їй ось-що:

„Панове, (а може — товариші), ви ставите мене в дуже важке положенє. Ви вимагаєте від мене того, чого у мене самого нема; ви бажаєте автономії, але невжеж ви не знаєте, що в мене в кишенї нема не тільки вашої, але й моєї власної автономії. Всї автономії забрав собі „Совѣт рабочих і салд. депутатов", то можеб ви до нього звернули ся. Зрештою він складаєть ся з Петроґрадців, і через се занятий місцевими справами (дачею Дурнова, палатою князя Ліхтенберського, то що). У нього богато клопоту і йому нїколи займати ся такими екзотичними кольонїями, як Україна. Спробуйте ще, зрештою, звернути ся до українських соц.-революціонерів; вони порозуміють ся з грузинськими соціялїстами-федералістами, останні поговорять з грузинськими соціял-демократами, а сї знову напишуть до Чхеідзе, Церетелї і Чхенкелї; тодї може щось з того буде. Є, розуміеть ся, ще один вихід, тільки не знаємо, чи він пригодить ся: підіть до „Ради солд. і роб. депутатів", перейміть ся її настроєм, опісля вертайте ся до Києва і робіть те, що вам скаже революційне натхненє...

„Шкода, що між вами нема жадного Грузина... хоч зрештою у вас на національнім Зїздї промовляв один Грузин, гарний Грузин, з запалом. Кооптуйте його до Центральної Ради і за тиждень будете мати автономію; а за два пришлете до нас відпоручників від свого революційного уряду; ми з ними порадимо ся й утворимо федерацію. Ну, бувайте здорові, щасти вам Боже! Ага, ще одна просьба: не тиняйте ся без працї по Росії, — ви-ж знаєте, що в нас тепер розстрій транспорту. Також не затруднюйте почт зайвими листами і телеґрамами, бо ви, ждучи відповіди, пічнете нарікати на нашу повільність, а ваші листи появлять ся за рік або за два денебудь в Томску або Астраханї. В революційні часи кождий повинен сидїти у себе дома і числити тільки на свої власні сили. Ну, до побаченя, панове. Сподїваємо ся, що коли ще раз прийдете до Петроґраду, то вже в ролї представників свого уряду, для заключеня федеративної умови з нашим урядом... Нас вже тут мабуть не застанете... Щасливої дороги! Не згадуйте лихом".

І. М.

„Боротьба".

ЗБІРКА НА ШКІЛЬНИЙ ФОНД НА УКРАЇНІ.

Панї Агафія Бундзяк з Ню Гейвен, Конн., прислала до нашої редакції ось-таке письмо:

Хвальна Редакціє „Свободи" в Джерзи Сіти! Прошу ласкаво помістити у Вашій цїнній часописи спис жертводавців, які з нагоди хрестин дня 27. серпня с. р. у панства Шинкарів в Ню Гейвен зложили на мої руки жертви на „шкільний фонд на Українї".

Імена жертводавців слїдуючі:

М. Шинкар, Ю. Підручний і І. Марціняк по $1.00; М. Іваник 50 цнт.; Казїк, Літвін, В. Левицький, В. Оґоновський, І. Підлїсний, Ф. Валїґура і К. Гречаник по 25 цнт.; Агафія Бундзяк $25.50 — то разом всїх гроший зібрано **$30.75.**

Хоч такого фонду ще не проголошено нїким, однак я думаю, що по війнї треба буде дуже богато матеріяльної помочи на школи в старім краю, тож обовязком кождої сьвідомої людини розпочати збірку гроша вже тепер, оголошувати жертви в часописях, а гроші вложити до банку або висилати до „Свободи".

Своїм жертводавцям складаю щиру подяку, а маленькому Володимиркови Шинкареви желаю многая лїта.

Агафія Бундзяк.

ПОТРІБНО ОРГАНІЗАТОРІВ.

Потрібно спосібних людий на місцевих організаторів, котрі би заняли ся організованєм нових відділів і членів У. Н. Союза в Америці, особливо в тих місцевостях, де ще доси нема відділу У. Н. Союза.

По близші інформації треба писати до головної канцелярії У. Н. Союза на слїдуючу адресу:

**Ukrainian National Association,
P. O. Box 76, Jersey City, N. J.**

За головний уряд У. Н. С.:
М. Угорчак, гол. рек. секр.

РОДИМЦІ! ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА, БО СЕ ОДИНОКА І НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ В АМЕРИЦІ!

СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ НА ЖЕРТВИ ВІЙНИ!

Нехай не буде між нами нїодного, який, співчуваючи з недолею наших братів в рідним краю, не поспішив би з підмогою на нещасні жертви війни.

Жертвуймо всї! Жертвуймо по можности як найбільше!

Всї виказі жертводавців і гроші треба посилати на адресу: Rev. E. Sydoriak, 42 Van Buren St., Passaic, N. J. Чеки і моні-ордери треба виписувати так: „Ukrainian Alliance of America".

Українська Рада в Америці.

В РОСІЇ.

(Продовжене з 1-шої сторони).

Ген. Корнілова і його спільників поставлено в стан обжалованя.

ПЕТРОГРАД, 12. вересня. — **Проти ген. Корнілова піднесено формальне обжалованe за зраду держави.**

Також обжалувано **генералів Денікіна, Локомського і Маркова та заступника міністра зелізниць, Кіслякова.**

Де перебуває ген. Корнілов?

ПЕТРОГРАД, 12. вересня. — Властиве місце побуту ген. Корнілова незвісне. Одні вісти доносять, що він перебуває в Могилеві, инші знова подають, що він особисто обняв команду над військами, які маширують на Петроград.

„Смерть кождому, хто посьміє витягнути руку проти революції".

ПЕТРОГРАД, 13. вересня. — Міністер для загр. справ Терещенко заявив, що демократична Росія кличе до кождого отсими словами: **„Смерть кождому, хто посьміє витягнути свою руку проти революції або проти своїх старших".**

Дальше заявив Терещенко:

„Нема переговорів зі зрадниками.

„Нехай Америка зрозуміє, що остання кріза правительства дала доказ, що тепер нема часу на пропаганду, чи вона буде радикальна, чи консервативна.

„Відтепер буде діяти ся все лише для продовженя війни. Ми переконали ся, що одинокою дорогою є „зелізна рука". І сеї „зелізної руки" нам не бракує.

„Тепер не е пора на инщі справи; тепер пора лише на боротьбу. Всі инші справи дасть ся полагодити, коли війна промине".

Арештовано знова двох великих князів.

ПЕТРОГРАД, 12. вересня. — На приказ провізоричного правительства **арештовано великих князів Михайла Александровича і Павла Александровича** на їх посілостях в Гатчині (30 ам. миль від Петрограду). Обох переведено під сторожию до будинку міністерства для внутрішних справ.

Бувший міністер війни, Ґучков, арештований.

ПЕТРОГРАД, 12. вересня. — **В Пскові арештовано і увязнено бувшого міністра війни, Ґучкова,** який в суботу покинув був Петроград і відїхав до головної кватири ген. Корнілова в Пскові.

Строга цензура часописий.

ПЕТРОГРАД, 12. вересня. — **Надзвичайні виданя часописий зістали сконфіскованi воєнною цензурою.**

Нинїшне число „Речи" появило ся з 4 білими шпальтами.

Через цілу ніч відбували ся арештованя. **Між иншими арештовано також полковника Клеверта, директора військової цензури.**

Кадети годять ся на утворене нового кабінету.

ПЕТРОГРАД, 12. вересня. — Головний виділ партії кадетів (конституційних демократів) повідомив нині президента кабінету, Керенського, що **кадетська партія годить ся на утворене нового кабінету,** аби лише запобігти домашній війні.

Деякі міністри-кадети виступили, деякі ще не рішили ся.

ПЕТРОГРАД, 12. вересня. — Заступник президента кабінету, Некрасов, заявив нині, що **кадети не брали жадної участи в заговорі ген. Корнілова проти правительства.**

Дальше заявив він, що в дійсности виступили з кабінету лише **два кадети, міністер для публичних робіт, Юрінєв, і державний контрольор, Кокошкін. Прочі два кадети, міністер просьвіти, Ольденбург, і прокуратор синода, Карташев, ще не зовсім рішили ся.**

Уступлене міністра Чернова.

ПЕТРОГРАД, 12. вересня. — **Міністер рільництва, Чернов, уступив з кабінету:**

Новий міністер війни і міністер маринарки.

ПЕТРОГРАД, 13. вересня. — На місце міністра війни Савінкова зістав покликаний **полковник Верховський.**

Уряд міністра маринарки обняв **адмірал Вердевський.**

Нові головні команданти війск на боевім фронті.

ПЕТРОГРАД, 13. вересня. — Нині вечером оголошено іменоване нових командантів війск на боевім фронті. Іменовані:

Ґен. Рузский — на північнім фронті;

Ґен. Драґоміров — на західнім фронті;

Ґен. Борієвич — на полуднево-західнім фронті.

Цілий боевий фронт був через 3 дні зовсім без головних командантів.

ПЕТРОГРАД, 13. вересня. — **З приводу заговору ген. Корнілова цілий боевий фронт через три дні був позбавлений головних командантів.**

Всі три головні команданти: ген. Клембовський, ген. Валуєв і ген. Денікін перейшли були на сторону ген. Корнілова.

Міністер внутрішних справ, Авксентієв, домагаєть ся, щоби винних як найострійше покарати.

—o—

Провідник кадетів, Мілюков, хотів посередничи між правительством і Корніловом.

ПЕТРОГРАД, 12. вересня. — „Реч" доносить про події, які відбули ся безпосередно перед заявою Керенського, в якій він проголосив ген. Корнілова зрадником держави.

Після донесеня „Речи" проф. Мілюков і ген. Алексієв відвідали Керенського і заявили, що вони є готові посередничити між провізоричним правительством а Корніловом.

Керенський, як доносить „Реч", заявив був зразу, що годить ся на передане правительства в руки нового кабінету. **І в тій ціли відбув з прочими міністрами нараду, виєднуючи від них згоду на поручене ген. Алексієву утвореня нового кабінету.**

Однак опісля, як се твердить „Реч", **Керенський змінив нараз свою гадку і заявив, що сам переведе реорґанізацію кабінету.**

Князь Долгорукий мав бути покликаний на царський престол.

ЛОНДОН, 12. вересня. — Після вістий, які тут нині надійшли, **ген. Корнілов має намір посадити на царськім престолі члена княжої родини Долгоруких.**

Догадують ся, що тим будучим царем Росії мав би бути кн. Долгорукий, який добровільно пійшов на заслане враз з царем до Тобольска. Родина Долгоруких належала до вибуху революції до найбогатших і найвпливовійших княжих родів в Росії.

Ґен, Корнілов візвав був Родзянка утворити в Москві нове правительство.

ПЕТРОГРАД, 13. вересня. — Як доносять з достовірного жерела, ген. Корнілов візвав був Родзянка, **щоби утворив у Москві нове правительство.**

Листи з російського полону.

Пан Петро Литвин з Сиракюз, Н. Й., надіслав нам два понизші листи від свого брата Андрія. Андрій Литвин був у монастири ОО. Василіян і яко монах мав імя Арсеній.

I.

Саратів, 4. цьвітня 1917.

Мої Дорогі!

Дякую Вам за Ваше добре серце. Сподію ся, Пан Біг позволить мені Вам в будучности віддячити ся. (Перед самими сьвятами дістав я 20 рублів).

Дуже, дуже много річий нових міг би я, і радше хотів би Вам написати, але сподіваю ся, що цензура не пропустилаб. Напишу Вам лиш се, що Росія поступила тепер о цілий вік вперед. Революція, про котру вже певно знаєте з ґазет, перейшла дуже спокійно в цілій Росії і Сиберії, крім центра — Петрограду, де не обійшло ся без ексцесів і невеликих жертв. День 15. марця 1917 р. записаний буде в історії яко день увільнення Росії з ярма царату. В цілій великій державі в сей день велике сьвято — манїфестації при участи всіх мешканців. Примірom, як Саратів Саратовом він ніколи не бачив такого сьвята. Такий був великий натовп народу, що коли послідна партія прийшла на місце призначеня, то була вже 3-та година пополудни. В народі ентузіязм — радість без вгамованя.

Ще одно цікаве і радісне, як для мене так і для Вас. Знаєте, що?! — **Україна стала на ноги.** Почула фундамент під собою. Як лиш нове правительство оголосило **свободу всіх національностий,** всі ворохнули ся — ну, й розумієть ся, і Українці, яких за старого ряду не хотіли признавати. Мова українська, школи українські, одна ґімназія українська вже отворена в Києві. Писали нам з Києва, що нарід в перших днях ходив мов оголомшений; не хотів вірити, чи се в сні чи на яві. Дай Боже здоровля новому урядови, що так мудро собі поступив. Подумайте; який тепер нарід славянський буде міцний, коли весь буде сильно тримати ся друг друга. Ніяка сила нас не переможе!

Я здоров. Учу ся дальше, однак здасть ся мені, що з сеї муки хліба не буде... Отвирасть ся широке поле до діланя на Україні. Східна Галичина найправдоподібнійше буде прилучена до Росії.

Щиро Вас обох здоровлю. — **Андрій.**

II.

Саратів 5. мая 1917

Дорогі!

Дякую Вам за дві картки. Вони справили мені немалу радість. Я забув був, як Ти, Петре, пишеш. Гроші, себто 20 рублів, дістав я перед самим Великоднем, а 10 рублів трохи передтим. Дуже Вам вдячний за сю поміч. О одно Вас ще прошу: пишіть часто. Коли вже не маєте часу писати листів, то бодай висилайте часто картки. Се буде для мене великою втіхою.

Мабуть сего літа вийдемо всі домів. Заносить ся дуже на мир. Богацько говорять і пишуть про мир. Сего року мусить бути конець. Я правдоподібно дістану на Україні, котра, як всі російські народи, дістане автономію при федеративній злуці з Росією. Се буде щось подібне як Австрія з Угорщиною. Тепер уже на Україні отвирають свої школи, є вже одна гімназія, дістали від міністра війни Гучкова позволене на утворене двох бриґад українського війска. По урядах буде невдовзі українська мова. Віджила Україна і жиє повним житєм.

Дня 1. мая н. ст. була в цілій Росії велика манїфестація соціялістів.

Здоровлю та цілую Вас обох. — **Андрій.**

—o—

Низше наведений лист надіслав нам п. Григорій Венґрин з Бруклина. Він дістав сей лист від свого брата Івана, родом з села Малнова (в Галичині). Іван Венґрин дістав ся в російську неволю з перемиської крипости. Тепер перебуває у таборі полонених в Ардатові, симбірської ґубернії.

Ардатів, 20. цьвітня 1917.

Дорогий Брате!

Про тутешний переворот Тобі вже звісно. Спали кайдани і з нашого народу. Кипить праця у всіх напрямках по всій Україні. Появляють ся мов гриби по дощи нові, українські часописи, журнали і т. д. Слова „Малорос" та згірдливе „хахол", якими хрестили нас цілий час Москалі, улетіли разом з царським абсолютизмом. Кличі: „свобода", „рівність усіх народів" лунають по цілій Росії. Всі народи, входячі в склад російської держави, домагають ся федеративної републики на взір Америки. **Українці крім автономії домагають ся злученя всіх українських земель, як Буковини, Галичини і части Угорщини, з одну цілість.** Дай Боже, щоб їх домаганя здійснили ся. Кождий день приносить нам щось нового. Жаль тільки, що ми ще тут мусимо карати ся у неволі і не можемо брати участи в відродженю України.

Я маю велику надію, що війна дуже скоро скінчить ся; колиб одначе вона мала ще протягнути ся, то я просив би Тебе о одну річ. Чи не міг би Ти прислати мені які старі чоботи або черевики. Я ходжу як дід обдертий. Я писав за убранєм і черевиками до австрійського товариства помочи в Швеції, але жадної відповіди не дістав. Одначе я все таки маю надію, що заки Ти той лист дістанеш, то тимчасом довідаємо ся, що вже по війні.

Здоровлю сердечно. — **Іван.**

ЗАЯВА КОМІТЕТУ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ ДО ТИМЧАСОВОГО РОСІЙСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА.

Комітет Української Центральної Ради звернув ся до тимчасового уряду з такою заявою: На Український Національний Зїзд передана була резолюція Українського Зїзду в Києві з 7—8. квітня сього року про заборону на час до установчих зборів продажи, довгосрочної аренди, закладу земель і масової порубки лісів. Зїзд, вислухавши резолюцію, поручив Українській Центральній Раді звернути ся з відповідним внесенем до тимчасового уряду.

Сповнюючи сю постанову Українського Національного Зїзду, Українська Центральна Рада — розглянувши резолюцію Сельского Зїзду і зваживши:

по перше, що хижацьке нищене лісів з повним нехтованем законів щодо охорони лісів прибрало великі розміри;

по друге, що йде велика спекуляція землею;

по трете, що подекуди землевласники фіктивно парцелюють землю, віддаючи її на довший срок дрібними шматками фіктивним орендарям з біженців;

по четверте, що все те може стати на перешкоді успішному розвязаню земельної справи на Україні в інтересі народних мас, а тепер веде до земельних розрухів — визнала нагальну потребу рішучих заходів, щоби припинити сі зловживаня, про що і повідомляе тимчасовий уряд.

ВАЖНЕ ДЛЯ МІСЦЕВИХ УРЯДНИКІВ У. Н. СОЮЗА.

Отсим повідомляєть ся всіх місцевих урядників і орґанізаторів У. Н. Союза, що згідно з ухвалою головного екзекутивного комітету, з 10. липня с. р., до У. Н. Союза будеть ся дальше приймати нових членів за половину вступного в місяцях: липни, серпни і вересни 1917 р. З сеї ухвали повинні користати як місцеві урядники У. Н. Союза так і ті, котрі мають намір приступити до У. Н. Союза.

По всі інформації в справі У. Н. Союза треба писати до головної канцелярії У. Н. Союза на адресу:

Ukrainian National Association,
P. O. Box 76, Jersey City, N. J.

За головний уряд У. Н. С.: **Д. Капітула,** гол. предс.; **М. Угорчак,** гол. рек. секр.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Сенат приняв резолюцію в справі побору чужинців до армії.

Без одного голосу протесту державний сенат приняв резолюцію Чемберліна, яка дає правительству силу асентирувати до американської армії всіх чужинців з держав аліянтів, а чужинців з Німеччини і її союзників (Австрійців, Болгарів і Турків) має право силою рекрутувати до военних робіт. Сю резолюцію принято за згодою представників держав аліянтів. Вона дасть Злученим Державам що найменьше 1,275.000 здорових жовнірів. Крім сього є тут 81.000 ворожих чужинців, яких запряжеть ся до роботи по военних варстатах.

На основі сеї резолюції правительство має право рекрутувати всіх аліянтських чужинців, які в Злучених Державах перебувають що найменьше один рік. Непослушним дасть ся 90 днів, аби опустили границї Злучених Держав.

Заряджене нюйорського правительства в справі чужинців.

Правительство нюйорського стейту зарядило, що чужинці, яким минуло 7 літ, як витягнули перші горожанські папери, а ще не витягнули других, будуть звільнені від військової служби, але рівночасно тратять всі права, які приписує закон про працю.

Німецька ґазета просить правительство перевести в неї ревізію книг.

Бернард Ріддер, видавець німецької часописи „Ню Йоркер Штатс-Цайтунґ", вислав до державного прокуратора телеґраму з просьбою зарядити ревізію книг його видавництва Сей крок зроблено тому, бо в телеґрамі Злученої Преси з Філядельфії, в якій доносило ся про ревізію книг і арештоване персоналу видавництва філядельфійської німецької ґазети „Таґеблят", було сказано між иншим, що „Ню-Йоркер Штатс-Цайтунґ" стоїть на чолі противамериканської пропаґанди.

Кореспондент нюйорського „Таймс-у" доносить з Вашінґтону, що державний прокуратор не годить ся на просьбу Ріддера.

Діточий паралїж знов прокидаєть ся

В Колтон, Н. Й., стверджено 11 случаїв діточого паралїжу. З тої причини замкнено школи, а також вступ до церков є дітям заборонений.

Поповнив самовбийство, щоби увільнити ся від військової служби.

Віліям Бредлей, молодий фармер в Ковінґтон, Луізіяна, поповнив самовбийство, щоби в той спосіб увільнити себе від військової служби. Його асентирункове число було 258; отже перше з ряду. Належав до релїґійної секції, яка противить ся війнї.

Конґрес Неґрів у Ню Йорку.

Нюйорські купці-Неґри зорґанїзували комітет, котрий має заняти ся делеґатами на неґерський конґрес, який відбудеть ся в Ню Йорку 18. і 19. вересня.

Злучені Держави признали формально Каранцу президентом.

Мимо того, що вже кілька місяців тому Злучені Держави признали Каранцу президентом Мексика, вчера правительство знова заявило, що Каранца є леґальним президентом, з правительством котрого можна заключати всякі договори.

За короткий час заробив 2.570 долярів.

В четвер (6. с. м.) до мешканя Івана і Петра Петрушки зайшов якийсь жидок, представив себе за аґента від фарм і почав їх обох намовляти, щоби вибрали з банку всі гроші, які лише мають, бо війна буде тривати ще 20 літ, банки побанкротують і не мож буде дістати ніодного цента. Радив їм, аби красше купили собі фарму, яку він їм дуже тано продасть.

Вони послухали мнимого аґента, пійшли до банку і витягнули гроші, а коли вставщи рано (він там і ночував), жидок побачив купу гроший (всїх було 2.570 долярів), давай брати ся на штучку. Зараз сказав Іванови і Петрови, що він має таку машину, яка робить подвійні гроші (зі 100 долярів буде 200). Вони повірили „аґентови" і віддали йому в руки всї 2.570 долярів. „Аґент" вложив гроші через машину до своєї кишені (так, що вони не запримітили сього), а їм казав віднести машину до другої кімнати і оставити її там через 24 години. Відтак аґент пійшов до міста поснїдати, а оба братя до роботи.

Розумієть ся, весь час в роботі вони дуже нетерпеливили ся і чекали тої хвилї, коли вже опустять фабрику. Вечером, коли прийшли до дому, жінка вже чекала на них, і коли побачила їх, сказала: „Та йди подиви ся до тої машини, де є дубельтові гроші". Коли отворили машину, розчарували ся, бо замісць гроший знайшли зелені цертифікати від тютюну... Тепер шукають вітру в поли.

Один наш читач додає до того ще отсе поясненє: Оба згадані брати є кацапи. Коли підчас „Українського Дня" (21. цьвітня б. р.) Українці просили одного з них, аби жертвував на українську справу, то сей відповів, що волїє пропити ніж своїми грішми має Українців годувати. — Тепер показало ся, що не він, а хто инший буде пити і гуляти.

Маленький мороз наробив шкоди в тютюні на 2,000.000 долярів.

Знавці обчислили, що легкий мороз в ночи з понедїлка на вівторок наробив у ланкастерськім повіті (Пенсильванія) шкоди в тютюнових плянтаціях на 2,000.000 долярів.

Працював у друкарни 50 літ.

Едвард Мілер в Елізабет, Н. Дж., покинув працю у друкарни ґазети „Дейли Джорнал", в якій був занятий через 50 літ. Він числить тепер 69 літ житя і вже на старість хоче собі відпочати.

Жадають зміни назви міста.

Мешканці місцевости Берлін, Н. Дж., жадають змінити сю назву на иншу.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Холера у Відни.

Віденський медичний журнал стверджує факт, що в липни 1917 року у Відни було 320 случаїв епідемії, підчас коли в липни 1916 року було лише 4 случаї. Холера ширить ся наслідком браку поживи.

Видавництво „Новаго Времени" заборонено.

Правительство Керенського заборонило видавати консервативну петроградську ґазету, „Новое Время", за напечатане великими буквами і в цїлости проклямації ґенерала Корнїлова. Ґазета помістила рівночасно проклямацію Керенського, однак в скороченю.

Заряджене мексиканського парвительства в справі духовенства.

Мексиканське правительство видало розпорядженє, щоби всі сьвященики, які не є рождені в Мексику, заперестали сповняти всякі церковні функції. Вони можуть остати ся в Мексику надальше яко звичайні чужинці.

В Німеччині є всього 700 Американців.

Як лише Злучені Держави зірвали дипльоматичні зносини з Німеччиною, зараз 470 американських горожан опустило границї Німеччини. Спис, виданий недавно американським товариством торговлї і промислу в Берлїні, виказує, що з кінцем лютого 1917 року в Німеччині було около 1.200 Американців, так, що тепер є в Німеччині майже 700, з котрих половина жиє в Берлїні.

Смерть жінки болгарського короля.

В середу (12. с.м.), пополудни по довгій і тяжкій недузї померла королева Елеонора, жінка болгарського короля Фердинанда. Вона походила з французького роду. З королем Фердинандом звінчала ся 28. лютого 1908 року. В останній хвили були при ній присутні: король Фердинанд та сини Борис і Кирило.

В Австралії хочуть ухвалити закон про подруже через заступництво.

Віліям Гюз, премієр Австралії, заявив у палаті послів, що правительство задумало дати церквам власть заключати шлюбні контракти через заступництво. Значить, мущина може бути на боєвім фронті у Франції, а женщина в Австралії, але вони можуть звінчати ся, коли при вінчаню мущину заступить хтонебудь з його родини.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Г. Б., Бруклин, Н. Й. — У надісланім Вами листі нема нічого цікавого для загалу і тому він не буде друкований.

Дописи.

З NEW YORK, N. Y.

Справа „Народного Театру".

Ще так недавно на шпальтах сеї часописи виднїли милозвучні відозви, повні поривів та зазивів до співпрацї, поясняючи притім потребу і цїль „Народного Театру". І відбили ся праведні слова о уши тих, що вміли слухати; запалили чувства тих, що серця мали. Щиро повитала їх наша еміґрація, яка принесла з собою незгасимий огонь любови до своєрідних звичаїв і обичаїв, своєї пісні і штуки. Ще раз дала вона до пізнаня, як при всяких инших народних підприємствах, що наша традиційна любов ще не погасла; противно, набирає щораз більшої сили і поваги. Тому щира дяка тим, які словом і дїлом справі помогли.

Однак в тім не містить ся ще цїла суть театру. Замало було тих рук, замало щирих прихильників, та зате забогато тих, які справи не зрозуміли, ба навіть такі найшли ся, які справи особисті поставили понад справу народну. Але не велике се диво. Сей гріх переслїдує поколїня хоробрих предків, почавши від Ярослава Мудрого, і тягнеть ся чорною стягою по кровавих картах нашої історії, нятнуючи всї наші аспірації, руйнуючи немилосерно заслуги предків, а на горизонтї будучности построює чорну пропасть зневіри, песимізму і заскорузлости. Незгода і тут своєю зелїзною стопою витиснула знак гріха наших предків. Подробиці цїлого інциденту занадто тривіяльні і справи, в цїлій наготі її підлости, не представили би в лучшім сьвітлї.

Але найшли ся щирі одиницї, які вже з самого початку зазначили виразно свої тенденції; вони сеї справи і нинї, в найкритичнїйшім положеню, не покинули. Вони, як вірні вояки, постановили боронити своїх позицій до останної краплї крови, до останного диху. І хоч справа театру, в тих розмірах, як се було уплянувано в першій його едиції, упала і на разї є немислима, то однак не з меньшою рішучостию забрали ся вони до дальшої працї. Полагодивши важнїйші подробиці первісного підприємства, зібрала ся рішуча більшість бувшого театру в „Українській Бесідї" в Ню Йорку дня 11. вересня 1917 р. і по коротких, але есенційних нарадах, поставила справу на тріваї основи, так, що праця не тільки з тимисамими ідеями, але зі всїми тими средствами і дорогами заповідаєть ся пійти прудко наперед. Що інтервенция була конечна, се оказуєть ся хочби з того, що участь в надзвичайнім засїданю, майже без ніякого заповідженя, взяли майже всї члени Співацько-Драматичного Кружка і тов-а „Українська Бесїда", і зорґанізувавши новий комітет, відразу забрали ся до працї. Перша справа, яку прихильно і з взаїмною користию полагоджено, було відношенє „Укр. Бесїди" до зреорґанїзованого Співацько-Драматичного Кружка. І ся обставина, що члени згаданого товариства щиро повитали і як слїд оцїнили нову ініціятиву, сьвідчить не меньше, що український театр, яко народна інституция і то не на папери, але в дїйсности, не згинув; противно, йде давно витиченою дорогою. Новозаснований комітет постановив виготовити статут Співацько-Драматичного Кружка, так, щоби всї члени мали ясно перед очима цїль і напрям кружка, а притім з гори уникнути непорозумінь.

При тій нагодї насуваєть ся на думку досить пекуче питанє: Коли вже раз наша суспільність точно зрозуміє народні підприємства? Як довго ще позволить вона чужинцям, часом зовсім противним нашій справі, помітувати нашими сьвятощами та нівечити наші чисті чувства карикатурами наших поетів-пророків? У тих людий, крім бізнесу, нема нїчого серіозного. Чи позволить і на дальше наш талановитий нарід лицемірам і фарисеям торгувати добром, на яке зложили ся столїтя нашої кровавої історії?

М. Д.

З BOUND BROOK, N. J.

Складаймо датки для жертв війни!

На хрестинах в Петра Мілєщука дня 19. серпня присутні гості, котрі забавляли ся прилично та обговорювали народні справи на ріжні теми, не забули також і про рідний край. На поклик Т. Мілєщука зібрав Василь Китай для голодуючих в рідним краю $6.40. Се скромна жертва для тих, що з причини війни опинили ся без стріх, без хлїба, без одежі та без всякої помочи. Многі з них є тепер на вигнаню і здалека простягають до нас свою мозольну руку, щоби ми їм помогли в їх крайній бідї, бо їх тепер чекає голодова смерть. За Ваші щирі жертви, дорогі Родимцї, складаєть ся Вам як найсердечнїйшу подяку. Відомо Вам, дорогі Братя і Сестри, що тота лепта, котру Ви офірували від себе на підмогу своїм братям і сестрам у старім краю, не одному отре слезу і здійме важкий тягар зі серця. Ми також переживали колись старокраєве лихо, тож освободивши ся тепер з перебутої біди, ми не повиннї забувати за своїх, але противно, при всяких нагодах збирати датки для нещасних жертв війни. Ми то можемо зробити дуже легко, бо потрібно нам лиш дрібку доброї волї і щирої охоти. Уявім собі, скільки то нашого гроша йде на марні річи, а скільки то наших центів опиняєть ся в кишенях чужинців. Нас тут в Америцї є велика сила. Як би кождий з нас відмовив собі тільки одну коробочку папіросів на тиждень, а того „нікля" відложив на підмогу для наших братів і сестер, то з того призбиралаб ся красна і поважна сума. Вони дістали б потрібну поміч, а ми тут знова від них дістали би подяку і славу.

Вкінци хочу зазначити і се, що М. Щепановська на повисшу цїль з товаристві „Вільність в Америцї" зложила $1.00, отже разом зібрало ся $7.40. Їй рівнож належить ся честь і подяка за те, що відчула в своїй души відгомін того плачу, що несеть ся сюди зза моря до нас.

Тимко Мілєщук, з Ню Йорку.

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЕКТИ.

18.

Високоповажані Делеґати! Прошу взяти під розвагу ті проекти, що я тут под ю.

1. Всї членицї, котрі належать до У. Н. Союза, а не є самотні, не потребують жадних ґазет, бо вже їх мужі мають ґазету.

2. „Свободу" повинно ся друкувати також і латинськими буквами, бо в нашім У. Н. Союзї є богато Поляків, що не вміють читати по українськи, і є много таких Українців, котрі не вміють читати по українськи, лише знають читати польськими буквами. То прошу видавати раз на тиждень ґазету латинськими буквами.

3. Попираю проекти п. С. Миляновича і о. Хомяка, бо вони добре наводять в тих проектах. То я вношу, щоби так було.

4. Вношу також, аби Вп. Делеґати ухвалили, щоби в тих околицях, де є мало Українців і инших Славян, щоби вони могли заложити собі відділ, як би мали і 8 членів, бо є богато таких плейзів, котрі хотїли би заложити собі відділ, а не можуть, бо статут вимагає, щоби було найменьше 15 членів.

5. Щоби в кождім відділї був орґанїзатор, аби орґанізував нових членів, а старих членів, котрі не хочуть бути на далї в Союзї, то їх придержати і ту їх справу лагодити так, щоби було добре.

6. Щоби приймати дїти до У. Н. Союза від одного року житя.

7. Щоби той параґраф скасувати, в котрім говорить ся, що кождий член мусить доплатити або що йому стягають з посмертного той „лін" — як ви називаєте — щоби кождий дістав своє повне посмертне, на кілько він асекурував ся.

8. Щоби знова виходили просьвітні книжочки, бо кождий собі може заложити бібліотеку і Українцї можуть з того користати і просьвічувати ся, бо то є недобре в „Свободї" уміщувати і забирати місце, що може бути на що инше.

9. Братський маєток не може підлягати під розпоряджуванє головного уряду У. Н. Союза, лиш кождий відділ повинен сам своєю волею розпоряджувати ся, бо то є яко бенефіт для хорих і є богато таких членів, що не є в У. Н. Союзї, лиш в братстві, і вони тому спротивлюють ся.

10. Кождий член підчас випадку утраченя руки, ноги або очий повинен побирати таку суму, як я тут наводжу: а) член, котрий утратить одну руку, повинен дістати з фонду убогих $500 від $1000 його асекурованя; б) член, котрий утратить одну ногу, повинен дістати $500 від $1000 його асекурованя; в) член, котрий утратить одно око, повинен дістати $200 від $1000 його асекурованя; г) член, котрий утратить обі ноги, обі руки, або двоє очий, повинен дістати з фонду убогих $1000; ґ) член, котрий утратить одну руку, або одну ногу, а є асекурований на $500, повинен дістати з фонду убогих $250, а за одно око $100.

11. Кожда конвенція повинна відбувати ся що три роки, бо то є великий кошт часто її відбувати.

12. Всї тоті параґрафи, що є зле уложені в статутї, то прошу я Вас, Вп. Делеґати, над тим добре розважити і поправити так, аби кождий відділ і кождий член був вдоволений.

Еміль Житкевич,
урядник 350 відділу У. Н. С.

19.

Приступаючи до висказу конвенційних проектів, зачну від найважнїйших точок, котрі після моєї гадки обходять кождого делеґата і кождий відділ У. Н. Союза.

1. Пропоную, щоби відділи У. Н. Союза не платили за суспендованих членів, бо через се місцеві каси підупадають.

2. Член, котрий вступить до У. Н. Союза і платить через 6 місяців та має право голосу і других привілєів членьских, повинен такса мо мати повне право до свого посмертного за 6 місяців, а не аж по році.

3. Щоби женщини приймати хоч на тисяч долярів до У. Н. Союза, бо на пятьсот долярів посмертного женщини не хочуть приступати, бо по других орґанізаціях приймаєть ся на $1.000.

4. Ще за старої розметової системи деякі члени, котрим померли жінки, дістали зі свого посмертного по 400 долярів. Такий член платить тепер примірoм за $1.500, а, як він умре, то його друга жінка отримає, лише $1.100, а не $1.500. То треба знести, бо инакше стратить ся богато членів.

5. Дорога делеґатів маєть ся платити з головної каси У. Н. Союза, а тодї всї відділи вишлють своїх делеґатів на конвенцію, бо так, як тепер є, то з дальших сторін делеґати не прийдуть і потім скажуть, що не добре норобили ті, що були на конвенції.

6. До Молодечого Союза приймати дїти від одного року житя, але тільки ті, котрих родичі є в У. Н. Союзї. У нас, примірoм, є досить великий Молодечий Союз, а в нїм є заледви одна четверта часть таких дїтий, котрих родичі стоять в У. Н. Союзї; решта (три четверті) є дїтьми таких родичів, котрі до нашої орґанізації не належать. Тут один чоловік мав дївчину в М. Союзї і вона спалила ся з його причини. Йому головний уряд У. Н. Союза виплатив 200 долярів, хоч він не був членом У. Н. Союза і не буде. На що-ж мають посторонні люди користати з нашого добра? Лїпше самі користаймо.

7. Головні урядники, котрі побирають сталу місячну платню, не повинні побирати дієти на засїданях і конвенціях У. Н. Союза, з виїмком коштів подорожи.

8. Ніяких більше фондів не треба творити, бо їх є і так досить.

Сих пару проектів даю під розвагу панам Делеґатам і мишлю, що кождий їх розсудить і подасть на се свою гадку.

Стефан Кудрик,
делеґат 44 відділу У. Н. Союза.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ФИЛЯДЕЛЬФИЯ, ПА. Отсим подасть ся до відома всїм членам бр. св. Георгія, від. 239, що в недїлю, 16. вересня б. р., відбудеть ся мітінґ в гали У. А. Горожан, около 2-гої години пополудни. На сей мітінґ запрошуєть ся всїх членів, аби явили ся як один, бо є важні справи до полагодженя. Кождий довгуючий член нехай стараєть ся вирівнати свої залеглости, бо в противнім разї буде суспендований. Будеть ся приймати нових членів до братства і до У. Н. Союза. Вступне до Союза виносить тільки $1.00. Приходїть, Братя, і другим перекажіть. — С. Вільчинський, предс.; І. Сорока, кас.; Н. Волос, секр.

ПОВКЕРС, Н. Й. Тов. „Подільська Січ", від. 8, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеть ся в недїлю, 16. вересня б. р., о годинї 4-тій пополудни, в церковній гали при ул. Чеснут. Кождий член має явити ся, бо будуть важні справи до полагодженя. Кождий член мусить взяти тикети на розпродаж на вечерок, котрий устроють ся дня 29. вересня б. р. Неприсутні члени будуть карані. Будеть ся приймати нових членів до У. Н. Союза за половину вступного, тож, Братя і Сестри, користайте з нагоди і вступайте громадно до У. Н. Союза, бо то є наша найбільша і найбогатша орґанізація в Америцї. — А. Турик, предс.; Н. Чолїй, кас.; Я. Салїй, секр.

Читайте „Свободу" і приєднуйте їй нових передплатників!

МІЛЇОНИ ДЛЯ ВИНАХІДНИКА.

Хто нинї винайде спосіб абсолютного а автоматичного забезпеченя кораблїв перед торпедами субмаринєвими, сей може бути певним кольосальних богатств, почестий і гідностий.

Читаємо, що ладунок якогось затопленого корабля був вартости пів мілїона долярів; другого більшого корабля два або три мілїони долярів; а вартість ладунку на найбільших кораблях доходить до десять мілїонів. Самі кораблї були вартости від кількасет тисяч до кілька мілїонів долярів.

Отже можна собі представити, які величезні страти фінансові поносять держави, котрим затоплюють кораблї і як охотно правительства тих держав заплатили би кольосальні нагороди тому, хто винайде якийсь певний спосіб забезпеченя кораблїв перед нападами торпед.

Се мусить бути охорона абсолютна в день і в ночи; мусить бути автоматична, а незалежна від сторожі людської; мусить бути така, аби на нїй безусловно можна полягати.

Українські механіки, інжініри, винахідники, мають тут поле до дїланя, відзначеня і богатства.

В кождім разї повторяємо, для винахідників широке поле отворене.

Хто би з читачів занимав ся винаходами, може написати до ново зорґанїзованої компанії патентової Edison Patent Co., 256 Broadway, New York City по листу винаходів воєнних, яку безплатно можна дістати. (Огол.) 109

Добр. В. Д. з Шікаґо, котрий писав до нашого бюра зволить подати свою адресу.
А. М. Вілсон.

Іван Франко.

АБУ КАСИМОВІ КАПЦІ.

Арабська казка.

—o—

Як для зла, то вартового
І шукать не треба довго —
Він і сам десь близко ждав;
Пан суддя вже в уніформі,
З вартовим по всякій формі
Протокол як стій списав.

„А тепер гляди, небоже!
Докінчить се діло гоже —
Твій найперший заповіт!
Правду своїх слів докажеш,
Як нам зараз же покажеш
Чародія того слід!"

Пан суддя в одну хвилину
Втяг турбан на головину,
Посіпак узяв сім пар —
І готов був до походу
Хоч в огонь, а хоч у воду,
Мов козак той на Татар.

Рушив похід улицями,
Та не просто, манівцями,
І що хвилї ріс, міцнїв.
Бо що крок юрба цікава,
Чуючи, яка се справа,
Пристає до них з боків.

За малої пів години
Натовп люду незлїчимий
Гоготів неначе грім,
Улицями плив, як слиж вивсь,
Аж нараз спинивсь і стижбивсь
Там, де Касимів був дім.

Вартовий сказав: „Ось тут він!"
Пан суддя сказав: „Мабуть він
Ще не вилетів, ще спить.
Ну-ко живо, як найтихше
З всіх боків отсю хатище
Щільно треба обступить!"

Люди хату обступили,
Та гармідер учинили,
Шум такий і гук і рев,
Що збудив ся Абу Касим,
До вікна підскочив разом:
Зловлений, мов в сїти лев!

Ще не знає, що за штука,
Вже суддя у двері стука:
„В імя права! Відчиніть!"
А народ реве та кличе:
„Де ти, клятий чарівниче?
В комин на мітлї не їдь!"

Абу Касим відчиняє,
Весь тремить і сам не знає,
Чи живий він, чи мертвий.
Пан суддя від разу к ньому:
„Ти господар сего дому?
Бе, ми знаємось, старий!"

Тут всі люди мов здуріли.
Засьміялись, заревіли:
„Абу Касим! Чарівник!
Он хто зорі краде з неба!
Он кого спалити треба!
Стережіть, щоб нам не зник!"

„Люди добрі" — мовить Касим...
Та суддя як крикне разом:
„Стій! Ні слова! Ні мур-мур!
Хлопці, гей! Для осторогн
Разом в него руки й ноги
На один звяжіте шнур!"

Абу Касима що сили
У обарінок скрутили,
Положили на поміст, —
От тоді суддя сідає
І допроси починає,
Що то Касим відповість?

„Як зовеш ся?" — „Абу Касим."
„Чим живеш ти?" — „Хлїбом, мясом..."

„Люди, чуєте? Блюзнить!
Хлїб та мясо він вживає,
Ласки-ж божої не знає,
Що живими нас держить!"

„Маєш нам тепер сказати,
Як не хочеш, щоб у пяти
Ми пекли тебе огнем,
Що за чар в ночи ти діяв,
Де й яке ти лихо сіяв?
Говори, бо ми почнем!"

„Люди добрі, — стогне Касим, —
Хоч печіть, хоч бийте плазом,
В чарах несьвідомий я!
Капцї, капцї ті прокляті,
Що хотів я поховати, —
Ось уся вина моя!"

„Що, брехуне ти проклятий?
Капцї хтів ти поховати?
Чи здурів, чи дуриш нас?
Зараз все признай для суду,
Бо як нї то зараз буду
З шкіри в тебе дерти пас!"

Бідний Касим стогне, оха,
Загикаєсь та по троха,
Путаючись в купі слів,
Хоч безладно та нескладно,
Та тим більш для всіх принадно
Своє горе розповів.

Та чим більш він плакать хоче,
Тим сильнійше люд регоче,
Аж тримаєсь за боки;
Лиш суддя мов чорна хмара:
„Брехо, жде на тебе кара
Справедливої руки!

„Хоч ти крутиш і циганиш,
Але нас не отуманиш!
Ну-ко, зараз нас провадь,
Де ті капцї поховав ти!
Та як в тім не буде правди, —
Будеш тяжко відбувать!"

Тут зайшла маленька хрін:
Як старого чародія
Аж до цвинтаря дігнать?
Чи йому розпутать ноги,
Чи тягнути край дороги,
Чи для него віз найнять?

Бачте, вірять мусульмани,
Що як лиш на землю стане
Чарівник, то дїдчих сил
Набереть ся, напоганить,
Всіх одурить, отуманить,
Щезне, полетить без крил.

Та на те найшла ся рада.
„В міх його!" кричить громада.
Вперли Касима в мішок,
Завязали чуб до речі,
Два драби взяли на плечі,
Просилявши на дрючок.

Як колись із Галааду
Добрий кетях винограду
Два Жидове взявшись враз
На дрючку несли під гору
До жидівського табору
До Мойсея на показ, —

Так у міхі на дрючинї
Абу Касим бідний нинї
На кладовище чвалав,
А за ним суддя престрогий,
А довкола люд премногий,
Мов рухливий, пестрий сплав.

Та ось збили ся тісніще.
Стражник мовить: „Ось се місце!"
А суддя: „Розпутать міх!"
Виліз Абу Касим з міха,
Та слаба йому потїха
Серед тих людий усіх.

Мусів місце показати;
Зараз кинулись копати, —
Живо капцї віднайшли;
Втішились мабуть капцюги
З пана свойого наруги,
Тай що їм не гнить в землі.

Абу Касим мов розбитий:
Сумовитий, не сердитий
На ті капцї кинув зір.
Ну, програв остатню пробу!
Вже тепер лягай до гробу,
Але капцям більш не вір!

Ой зітхнув бідак, похнюпивсь!
Тимчасом суддя насупивсь
І до Касима мовля:
„Сьвятотате! Тлє мерзена!
Твоїм дїлом осквернена
Ся посьвячена земля!

„Варт би ти на паль за теє!
Та щоб місце се сьвятеє
Смертний присуд не сквернив, —
Облекши свої калити:
Пятьсот пястрів заплатити
Мусиш так як завинив.

„Триста пястрів на сьвятинї,
Сто менї за труди нинї,
Вартовому пятьдесять,
Решту на весь люд сей чесний!"
„Ось присуд тобі чудесний!" —
Всі присутні верещать.

Абу Касим на коліна!
„Пане, се-ж моя руїна!
Де-ж сї гроші я візьму?"
Та суддя рік по хвилинї:
„Як не зложиш їх ще нинї,
Повандруєш у тюрму!"

IX.

Як Абу Касим своїми капцями зробив революцію в Багдаді.

Як часом у темній пущи
Блуд кого візьмеь ся злющий,
Помотає всі стежки, —
Чоловік у диким страху
Там і сям біжить без шляху,
Мов овечка навпрішки,

Коли гонить вовк лапастий, —
І чим більше він попасти
Силуєсь на правий шлях,
Тим густійша оболока
Сьвіт йому краде зпід ока,
Щоб в знесилї він поляг, —

Так і Касим бідолаха,
Видко — волею Аллаха,
Що скупяр був сьвітовий,
Через капцї ті суцїги
У такі впав рештабіги,
Що хоч сядь та вовком вий.

І чим більш він силкував ся,
Наче в сїти вюн звивав ся,
Щоб їх збутись на конець,
Тим впертійш вони вертались,
За полу його хватались,
Мов заклятий в казцї мрець.

Ось тепер, як ті шкрабища
Зі сьвятого кладовища
Зпід землї злий дух відгріб,
Як ще Касиму в додатку
Стопястрівок видер пятку —
Геть весь скарб його, весь хлїб, —

То сердега вже не плакав,
І не охав, не балакав,
І не торгав бороди,
Лиш сидів неначе змитий,
Мов мертвець рядном укритий,
Що не знає вже біди.

Так без мови і без руху
І без болю, мов без духу
Довго, довго він сидів;
В хатї пусто, голі стіни,
Та він вперто, без відміни
Все на капцї лиш глядів.

(Дальше буде).